Дыдактычны матэрыял выкарыстання інтэрактыўных метадаў і прыёмаў у 5–7-х класах на ўроках беларускай літаратуры

Клас	Тэма	Прыём
5-ы клас	Уладзімір Караткевіч. “Бацькаўшчына”	***“Асацыятыўнае кола”*** *Мэта:* развіваць асацыятыўнае ўяўленне вучняў. На этапе матывацыі прапануецца вучням назваць словы-асацыяцыі, якія ўзнікаюць са словам “Бацькаўшчына”: *(Радзіма, родны край, Беларусь, чысціня, азёры, Гродна і інш.)*
5-ы клас	Падагульняльны ўрок па раздзеле “За смугою стагоддзяў	***“Блытаніна”*** *Мэта:* замацаваць асноўныя паняцці раздзела. З літар скласці вывучаныя тэрміны: 1. ГАКАЗДА (*Загадка*) 2. АНЕЛДЕГ (*Легенда*) 3. КТЫРАМПЕ (*Прыкмета*) 4. ГАКАДАД (*Адгадка*) 5. АЗКРЫПАК (*Прыказка*)
5-ы клас	Генрых Далідовіч. “Страта”	***“Чорная скрынка”*** *Мэта:* развіваць вобразнае ўспрыманне. Па апісанні вызначыць, які прадмет знаходзіцца ў “чорнай скрынцы”: 1) гэты прадмет жаўтаватага колеру; 2) Стась упершыню ўбачыў яго ў доме Міці; 3) мама Міці частавала хлопчыкаў гэтай садавінай (*апельсін*).

<table>
<tr><td>5-ы клас</td><td>Падагульненне
і сістэматызацыя
вывучанага за год</td><td>“Літаратурныя ўраўненні”
Літаратурныя ўраўненні заснаваны на прынцыпах рашэння матэматычных ураўненняў, дзе ёсць адно або два невядомыя, якія, абапіраючыся на веды, варта знайсці.
Мэта: праверыць у вучняў веданне твораў і іх герояў.
Назваць героя / твор на месцы пытальніка:
а) “У старых дубах” = Грышка + ? (Базыль);
б) ? = ? + Васілёк + Барына (“Ля вогнішч начлежных”, Галіна);
в) “Страта” = Міця Бокуць + ? (Стась);
г) ? = Кастусь + дзед Агей (“Цітаўкі”).</td></tr>
<tr><td>6-ы клас</td><td>Алесь Пісьмянкоў.
“Продкі”</td><td>“SMS-пасланне”
Мэта: прааналізаваць свае адносіны да ўрока
“Адправіць” пасланне свайму сябру або сяброўцы, расказаўшы ім пра ўрок, ураженні ад яго.
</td></tr>
<tr><td>6-ы клас</td><td>Пятрусь Броўка.
“Зямля Беларусі”
(урывак з паэмы
“Беларусь”)</td><td>“Расшыфроўшчыкі”
Мэта: зацікавіць вучняў тэмай урока праз зашыфраванае слова.
Расшыфраваць назву твора. Кожная лічба адпавядае парадкаваму нумару літары ў алфавіце:
<table><tr><td>9</td><td>32</td><td>14</td><td>13</td><td>32</td></tr></table>
<table><tr><td>2</td><td>6</td><td>13</td><td>1</td><td>18</td><td>21</td><td>19</td><td>10</td></tr></table>(“Зямля Беларусі”)</td></tr>
<tr><td>6-ы клас</td><td>Міфы пра духаў</td><td>“Паштальёны”
Мэта: замацаваць веды пра міфічных істот (духаў), што бытуюць у беларускім фальклоры, пра іх звычаі, схільнасці, характары.
Неабходна разнесці “пошту” (характарыстыка духаў) па “хатках” (назвы духаў):
<u>Характарыстыка духаў:</u></td></tr>
</table>

<table>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>падтрымліваў агонь у печы; ірваў рыбацкія сеткі; хаваўся на ўзгорку, ля каменя, куста ці ў канаўцы; часта чапляецца за кустоўе і дрэвы; любіў палохаць людзей; баяўся макрэчы; заплятаў коням грывы; падпільноўваў тых, хто купаўся, каб у любы момант забраць да сябе; яму прыслужваюць вятры; казытаў ці шчыпаў уночы соннага; часта здзекаваўся з чалавека, прымушаў яго доўга блукаць на адным месцы; толькі як сядзе сонца, пачынаў сваволіць.
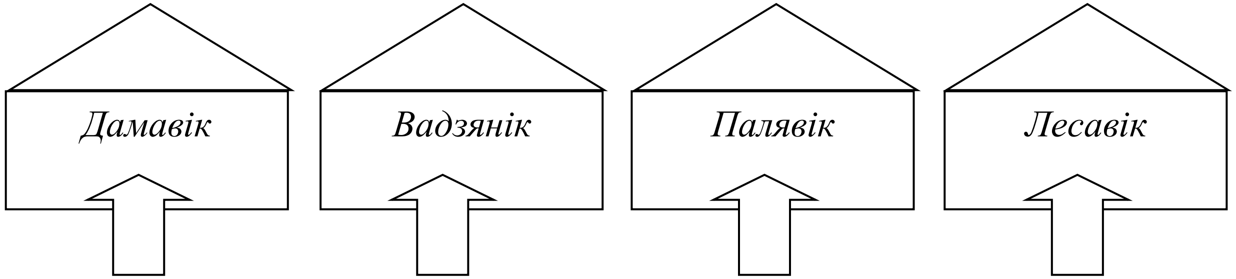
</td>
</tr>
<tr>
<td>7-ы клас</td>
<td>Якуб Колас.
“Дзядзька-кухар”
(урывак з паэмы “Новая зямля”)</td>
<td>“Пазлы”
Мэта: праверыць разуменне вучнямі выкарыстаных у творы фразеалагізмаў.
Урывак багаты на выкарыстанне фразеалагізмаў. Якое значэнне адпавядае наступным фразеалагізмам? Неабходна суаднесці левы слупок з правым:
<table>
<tr><td>(майстар) на ўсе рукі</td><td>‘што-н. зусім знікла, прапала, прайшло’;</td></tr>
<tr><td>на кукішках (сядзець)</td><td>‘асцярожна намякаць на што-н., каб высветліць абставіны, выведаць шо-н.’;</td></tr>
<tr><td>на руках насілі</td><td>‘выключны, здольны на вельмі многае, здатны да ўсяго’;</td></tr>
<tr><td>збіліся з тропу</td><td>‘зусім малы, малалетні’;</td></tr>
<tr><td>вуды закідае</td><td>‘сагнуўшы ногі ў каленях і трымаючыся на насках’;</td></tr>
<tr><td>хадзіць пяшком пад стол</td><td>‘высока цаніць каго-н., даражыць кім-н.’;</td></tr>
<tr><td>як рукою знімала</td><td>‘даходзіць да замяшання, разгубленасці; заблытвацца’.</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
</table>

7-ы клас	Змітрок Бядуля. “На Каляды к сыну”	***“Веру – не веру”*** *Мэта:* праверыць веданне зместу твора. Ці верыце вы, што… (З.Бядуля “На Каляды к сыну”. Вобраз Лаўрука) (7-ы клас): 1) Лаўрук пашкадуе маці. 2) У Лаўрука проста не было часу наведаць Тэклю. 3) Лаўрук не хоча, каб ведалі пра яго бедную старую маці. 4) Лаўрук пазнаў у старой жанчыне сваю маці. 5) Лаўрук – добры і клапатлівы сын. *(так – 3, 4; не – 1, 2, 5)*.
7-ы клас	Уладзімір Караткевіч. “Зямля пад белымі крыламі”	***“Лічбавы ланцужок”*** *Мэта*: узнавіць змест твора па ключавых пытаннях. Неабходна скласці лічбавы ланцужок. Правільныя сцвярджэнні абазначаюцца знакам лічбай 1, няправільныя – 0. 1) Беларус любіць белы хлеб. 2) Св.Юры і св.Мікалай карысталіся асаблівым поспехам ў беларусаў. 3) “Своеасаблівая падліва з мяса, рабрынак і сала, падбоўтаная мукой, у якою “мачаюць” бліны”, – гэта мачанка. 4) Квас і бярозавік – нацыянальныя беларускія напоі. 5) “Крытае памяшканне, з трох бакоў запушчанае сценкамі” – гэта хлеў. 6) Рыс – гэта другі хлеб беларусаў. 7) “Лоша” па-літоўску – стронга. 8) У.Караткевіч згадвае возера Нарач, апетае А.Міцкевічам? 9) Дуб – “дрэва вечнасці”. 10) “Два гаршкі, злучаныя ручкай, каб насіць на поле абед” – гэта спарышы. *Адказы: 0111001011.*